

MUCS SÁNDOR

A SZOVJETUNIO FEGYVERES ERŐI A NAGY OKTÓBER VÍVMÁNYAINAK VÉDELMEBEN*

Nehéz lenne statisztikát készíteni azokról a tanulmányokról, cikkekről, amelyek szerte a világon a Nagy Októberi Szocialista Forradalomban született szovjet állam fegyveres erőiről szólnak. Az a tény, hogy ez a fegyveres erő győzni tudott a polgárháborúban egy elmaradott, az első világháborúban szétzilálódott gazdasággal, az osztályharcban meggyötört és megosztott társadalommal a hátában, majd alig negyedszázad múltán oroszlánrészről tudott vállalni az egész emberiséget fenyegető fasiszta barbárság szétzúzásában, s hogy napjainkra a világ sorsát befolyásoló szocialista világrendszer politikájának egyik döntő tényezője lett, méltán keltette fel az érdeklődést e történelmi fejlődés és az ezt meghatározó elvek és gyakorlatok iránt.

Az érdeklődés alapmotívuma természetesen más a barátok, a szimpatizánsok és más az ellenség részéről. De bármi legyen is a kiinduló pont, a végeredmény nem lehet más, mint annak megállapítása, hogy ennek a fejlődésnek, ennek az erőnek az alapja az a társadalmi rendszer, amely a Nagy Októberi Szocialista Forradalom eredményeként először jött létre a világon — a munkáshatalom, a megvalósult szocializmus.

A fegyveres erő, a hadsereg, az osztálytársadalmak szülötte. Hivatása a mindenkori uralkodó osztály politikájának biztosítása. Am egyáltalán nem mindegy, hogy ez az uralkodó osztály egy maroknyi kisebbség, a kizsákmányolók, elnyomók osztálya-e, avagy az anyagi javakat létrehozó, megtermelő dolgozó osztály.

Az Októberi Forradalom a társadalom dinamikus fejlődését biztosító osztályt, a munkásosztályt emelte uralkodó osztállyá, amely a hatalom gyakorlásába bevonta és bevonja a dolgozó társadalom másik nagy osztályát, a parasztságot is.

Ez az új típusú hatalom új típusú fegyveres erő kiépítését követelte meg. Ez pedig nem lehetett más, mint a felfegyverzett munkások és parasztek tömege a saját maguk által kiemelt parancsnokokkal és vezetőkkel.

* A Szovjetunio Kommunista Pártjának története. Budapest, 1972.; A Szovjet Fegyveres Erők ötven éve. Budapest, 1969.; *Lenin* a háborúról, a hadseregről és a hadtudományról. Budapest, 1958., I. k.; A Szovjetunio története 1926—1945. Válogatott dokumentumok. Budapest, 1957.; *Frunze* válogatott művei. Budapest, 1959., II. k.; A második világháború története. Budapest, 1976., I—II. k.; A baráti népek és hadseregeik fegyverbarátsága. A Szovjetunio Honvédelmi Minisztériumának Katonai Kiadója. Moszkva, 1975. (oroszul); *Vajda Péter*: Köszöntünk hű barát. Budapest, 1967.; *Malinovszkij*: A leninizmus a szocialista katonai szervezet történelmi fölényéről. Voennaja Műszl. 1965. 4—5. sz. (oroszul); *Kommuniszt Vooruzsennün Szil.* 1964. 19. sz. (oroszul); A Varsói Szerződés húsz éve. Budapest, 1975.; *J. Líder*: Az Egyesült Államok katonai doktrínája. Budapest, 1966.; Az SZKP XXV. Kongresszusa. Budapest, 1976.

A 27. omszki lövészadosztály kiképző iskolájának növendékei a Nyugati Frontra indulnak, 1918

A szovjet hadseregnek ezt az új vonását nagyon világosan kifejezte az a dekrétum, amellyel a munkáshatalom a maga fegyveres erejét létrehozta. „A hatalomnak a dolgozók és kizsákmányolt osztályok kezébe való átmenetével — mondja a dekrétum — szükségessé vált egy olyan új hadsereg létrehozása, amely a szovjet hatalom igazi támaszául szolgál, megteremti az alapot ahhoz, hogy az állandó hadsereget a legközelebbi jövőben az egész nép felfegyverzése váltsa fel, segítséget nyújt az Európában majdan kibontakozó szocialista forradalomnak...” Az új jelleget fejezte ki a hadsereg elnevezése is, amely a dekrétum szerint „Munkás-Paraszt Vörös Hadsereg lesz”. E hadsereg feladatát még világosabban határozza meg a dekrétum amikor így fogalmaz: „A Vörös Hadseregbe beléphet mindenki, aki kész erejét, életét áldozni az októberi forradalom vívmányainak a szovjetek hatalmának és a szocializmusnak a védelmében.”

A munkásosztály hatalma tehát egyáltalán nem tagadta — mint ahogy ezt a burzsoázia teszi —, hogy az általa megszervezett hadsereg osztályhadsereg, melynek feladata a munkáshatalom védelme és segítségnyújtás a szocialista forradalom győzelméért küzdő népeknek.

A burzsoázia saját hadseregét igyekszik valamiféle osztályok feletti, összenemzeti szervezetnek feltüntetni, a hadsereg politikamentességének jelszavával manipulálni a tömegeket, hogy elnyerje támogatását, a hadsereget pedig felhasználhassa a tömegek ellen.

A két hadsereg közötti ezzel összefüggő különbségről Frunze így nyilatkozott: „A burzsoá hadseregektől eltérően, ahol képmutatóan »a hadsereg nem politizál« elvet hirdetik, a valóságban pedig a politikába a legreakciósabb, az uralkodó osztályhoz leghűbb tiszték szűk körét kapcsolják csupán be, a mi Vörös Had-

seregünk egész ereje és hatalma a fejlett politikai felvilágosító és nevelő munkára épül.”

A Nagy Októberi Szocialista Forradalom tehát nemcsak véget vetett a burzsoázia világhuralmának, megteremtve a Föld egyhatodán a szocialista hatalmat, hanem szétzúzta a burzsoázia katonai monopóliumát is és létrehozta azt a fegyveres erőt, amely képes volt — történelme folyamán immáron több ízben — a burzsoázia minden támadásával szemben megbízhatóan megvédelmezni ezt a hatalmat.

A hadsereg a politika eszköze, s mert a szocialista társadalomban az uralkodó osztály, a munkásosztály politikai céljait annak forradalmi élcsapata, a kommunista párt fogalmazza meg, végrehajtását az szervezi, elengedhetetlen, hogy a párt a legközvetlenebbül irányítsa e hatalom fegyveres erejének szervezését, kiképzését, ellátását, politikai nevelését is. A szovjet hadsereg története ragyogó példákkal szolgál arra, hogy ezen elv érvényesülése mennyire nélkülözhetetlen volt a győzelmek kivívásában.

A polgárháború idején a burzsoázia egy új típusú hadsereggel került szembe, olyannal, amilyennel addig még nem találkozott. Ha ez a hadsereg alapvető tömegét tekintve ugyanaz volt is, mint a cári hadsereg, erkölcsi felfogását, szellemét, hivatását tekintve alapvetően különbözött attól. S ebben a kommunista pártnak elévülhetetlen érdemei voltak. A párt tagjai, a kommunisták magyarázták meg a katonatömegeknek, hogy ez a háború az ő háborújuk. Küzdelem a földért, a gyárért, az elnyomás, a kizsákmányolás ellen, a boldogabb jövőért, a békéért, mindazért, amit a forradalomban kivívtak. És beigazolódtak Lenin szavai: „Soha nem győzik le azt a népet, amelynek munkásai és parasztjai többségükben felismerték, átéreztek és meglátták, hogy saját szovjet hatalmukat védelmezik — a dolgozók hatalmát —, hogy olyan ügyet védelmezzek, amelynek győzelme biztosítja nekik és gyermekeiknek a lehetőséget, hogy éljenek a kultúra minden áldásával, az emberi munka minden alkotásával.”

De a Lenin irányította párt- és állami vezetés nemcsak a katonatömegek között végzett politikai felvilágosító munkával formálta a hadsereg politikai arculatát, hanem a szervezés, az ellátás terén is mindent elkövetett, hogy biztosítsa annak harci erejét. A párt szervező munkája nyomán alakult ki az az új parancsnoki kar, amelyet a katonák bizalommal követtek, s amely győzelemre vezette őket. A párt szervező tevékenységének eredményeként sikerült túljutni azokon a gazdasági nehézségeken, amelyek katasztrofálisan befolyásolhatták volna a hadsereg harckészségét. Hiszen nem kevesebbről volt szó, mint hogy „az intervenciók és fehérgárdisták által megszállt vidékek adták a háború előtti Oroszország vasérctermelésének 85⁰/₀-át, széntermelésének 90⁰/₀-át, csaknem egész kőolajtermelését. A katonai megrendeléseken dolgozó 5402 gyárból 3500 megszállt területen volt.” Az adatok érzékeltetik a nehézségeket. Mégis, a pártvezetés úrrá tudott lenni fölöttük és biztosítani tudta a győzelemhez szükséges technikát is.

A párt nemcsak azt követelte tagjaitól, hogy járjanak élen a szervező munkában, a politikai nevelésben, hanem azt is, hogy elsőek legyenek a fegyveres harcban. A kommunisták között ezekben az években terjesztett röplapok egyike így fogalmazott: „Az, hogy kommunisták vagyunk, sok kötelezettséget hárít ránk, de csak egy kiváltságot nyújt: hogy elsőként indulhatunk harcba a forradalomért.” S az a tény, hogy a polgárháború éveiben több mint 50 ezer párttag esett el a harcmezőn, mutatja, hogy ezt a kiváltságot a kommunisták meg is tartották maguknak.

A párt híven követte Leninnek a hadsereggel kapcsolatos útmutatásait a polgárháború után, a békés építőmunka éveiben is. „Eltársak — mondta Lenin —, legyenek résen, úgy őrizték országunk és a Vörös Hadsereg védelmi képességét, mint a szemük világát, emlékezzenek arra, hogy munkásaink, parasztjaink és vívmányaink érdekében egyetlen másodpercre sem engedhetünk meg lazításokat.” Nem kétséges, hogy a Vörös Hadsereg szervezeti fejlődésében, a szocialista hadtudomány elveinek rendszerezésében és továbbfejlesztésében, a kiváló képességű katonai káderok kinevelésében, a kor követelményeinek megfelelő haditechnika biztosításában lehetetlen lett volna előrehaladni a szocialista társadalom vezető erejének, a pártnak minden oldalú gondoskodása nélkül.

Különösen nagy szükség volt a párt lelkesítő, szervező munkájára a Nagy Honvédő Háború éveiben. 1941-ben olyan fasiszta hadsereg tört a szovjetek házájára, amely 1939 óta nem szenvedett vereséget, a legyőzhetetlenség mítosza lengte körül, gazdasági vonatkozásban pedig szinte egész Európa a kezében volt.

A háború elején tehát nem csak az erőfölény volt a fasiszta csapatok oldalán, de a legyőzhetetlenség mítosza is. Mégis, a kommunista párt által nevelt Vörös Hadsereg — ha kezdetben szenvedett is súlyos veszteségeket — nagyon nehéz feladat elé állította a hitleri hadigépezetet. A Nagy Honvédő Háború első időszakában a szovjet—német arcvonalon egy-egy csata — mint például a szmolenszki —, több ideig tartott, mint a fasiszta hadsereg egy-egy nyugati országot leigázó hadjárata!

Az e súlyos harcokban megmutatkozó erkölcsi szilárdság, a dolgozó nép hatalma iránt érzett felelősség volt a Vörös Hadsereg katonáinál az a fölény, amit a német hadvezetés az első pillanattól kezdve kénytelen volt tapasztalni és ugyanakkor érthetetlenül állt előtte.

A német hadvezetés is — akár annak idején az antant — más hadsereggel került szembe, mint a háborúban eladdig. Abban reménykedtek, hogy kegyetlen csapásaik alatt a szovjet katonák tömegesen adják majd meg magukat. Ám Halder tábornok, a német szárazföldi haderő vezérkari főnöke, már június 29-én ezt volt kénytelen rögzíteni naplójában: „Az arcvonalból érkező hírek megerősítik, hogy az oroszok mindenütt az utolsó emberig harcolnak...”

A hősi tettek végrehajtásához, az ellenség szétveréséhez azonban technika és ellátás is kellett. Ám ennek biztosítása az adott időszakban különösen nagy erőfeszítést, szervező és politikai munkát követelt. A háborús veszteségek, valamint több száz vállalat kiürítése következtében a Szovjetunió iparának össztermelése 1941. júniusától novemberéig 53⁰/₀-kal, a hadiipar alapjául szolgáló hengerelt- acél-gyártás pedig 68⁰/₀-kal csökkent. E visszaesést nem csak meg kellett állítani, hanem biztosítani kellett a termelés emelkedését is. Csupán a szervező munka, az adminisztratív intézkedések ehhez nem voltak elegendők. Az emberekkel meg kellett érteni, hogy az áttelepített gyárakban dolgozni kell akkor is, ha még nincs felettük tető, hogy ideiglenesen nem nyolc óra a munkaidő, és egyelőre nincs szabadság, hogy dolgozni kell a serdülőknek is és a nőknek is. Ezt a politikai munkát a párt végezte el a Vörös Hadsereg ellátása érdekében. A „Mindent a frontért, mindent a győzelemért!” jelszó milliókat állított a munka frontjára. És az eredmény? A szovjet dolgozók 1942 első felében nem csak pótolták a hadiipar teljesítőképességét ért veszteségeket, de termelésének színvonalát jelentékeny mértékben emelték is. 1941. decemberében megszűnt az ipari termelés csökkenése, 1942. márciusáig pedig az ipari termelés színvonala már oly gyors ütemben emelkedett, hogy a hadiipar termelése a keleti országrészekben meghaladta az egész Szovjetunió hadiiparának termelését a Nagy Honvédő Háború kezdetekor.

A párt ez irányú szervező, nevelő munkája nem csökkent a háború egész ideje alatt. Az eredmény pedig az lett, hogy „A honvédelmi ipar 1944-ben havonta ötször annyi repülőgépet és harckocsit gyártott, mint 1941-ben. 1944-ben a Vörös Hadsereg 29 000 harckocsit és önjáró löveget, több mint 40 000 repülőgépet, több mint 120 000 löveget, rengeteg kézi- és állványos géppuskát, puskát és géppisztolyt kapott.”

Erősítette a párt a hadseregben működő pártszervezetek tevékenységét is. Azokon a párttagokon kívül, akik a mozgósításkor kerültek a hadseregbe, a párt még sok ezer pártfunkcionáriust is fegyveres szolgálatra rendelt. „A háború első hat hónap alatt körülbelül 1 millió kommunista és több mint 2 millió komzsolista lépett a Vörös Hadsereg és a Flotta soraiba. 1941 végére 1 300 000 kommunista volt a Vörös Hadseregben.”

A kommunisták személyes példamutatásukkal, hősiességükkel magukkal ragadták a hadsereg többi harcosait. A Szovjetunió Hőseinek mintegy 71⁰/₀-a a párt tagjai sorából került ki. A háború idején több mint 3 millió párttag áldozta életét a szovjet hazáért a népek szabadságáért és függetlenségéért.

A párt tagjainak önfeláldozó magatartása, példamutatása a fegyveres harcban, nagy megbecsülést és tiszteletet keltett a párt iránt a harcosok soraiban, s közülük sokan követték példájukat. A harcokban kitűnt katonák nagy megtiszteltetésnek vették, ha a párt soraiba fogadta őket. 1941. július 1-től 1945. májusáig a hadsereg pártszervezeteibe mintegy 4 millió ember lépett be.

Lenin már 1905-ben, az orosz—japán háborút elemző cikkében, többek között a következőket írta: „Visszavonhatatlanul elmúltak azok az idők, amikor a háborút zsoldosok vagy a néptől félig-meddig elszakadt kaszt képviselői viselték. A háborúkat ma a népek viselik...” E történelmi igazságból következett, hogy a Vörös Hadsereget létrehozó munkáshatalom, annak vezető ereje, a kommunista párt, kezdettől fogva mindent elkövetett, hogy a nép és a hadsereg közötti kapcsolat szétéphetetlen legyen, s együttes erőfeszítésük biztosítsa a győzelmet.

E kapcsolatok alapjai — a munkáshatalom, a hadsereg személyi összetétele — adva voltak. Ám a feladatok azt követelték, hogy ezekre az alapokra a gyakorlatban számos más tevékenység is épüljön. Lenin a Szovjet Köztársaság védelméről szólva hangsúlyozta, hogy erre nem elegendő csak a hadsereg, hanem a védelem azt követeli, hogy meg kell feszíteni minden anyagi és szellemi erőt, meg kell teremteni az arcvonal és a hátország szoros kapcsolatát, mozgósítani kell az összes tartalékokat a győzelem érdekében.

A polgárháború idején a forradalmi erőknek a fehérgárdisták és 14 ország intervenciói csapatai ellen kellett felvenni a küzdelmet. Az Októberi Forradalom győzelmét fegyveresen is biztosító, alig több mint 150 ezer fős Vörös Gárda ereje ezekkel az erőkkel szemben nem lett volna elegendő. De mert a nép felismerte a hatalmát fenyegető veszélyt, meg tudta teremteni azt a tömeghadserget, amely már a siker reményében léphetett harcba az ellenforradalommal szemben. Az a tény, hogy Petrográdon egyetlen nap alatt 2500 fő, az északi fronton egy hét alatt 12 ezer fő, Moszkvában 20 ezer fő jelentkezett a Vörös Hadsereg soraiba, mutatja, hogy a dolgozók ezt a hadserget már a magukénak tartották.

A dolgozók teremtette fegyveres erő volt képes 1918. február 23-án megállítani a császári Németország csapatait Pszkov és Narva körzetében, s biztosítani a munkáshatalom további megszilárdítását. És mire az ellenforradalom ismét

Am alle

ebemaligen Kriegsgefangenen

des Urals und Sibiriens!

Erhalten Sie Ihre Freiheit! ...

Bekanntmachung

Die Sowjetregierung ...

Во всем

бывш. военноплен.

на Урале и в Сибири!

Объявление

Содержание

Содержание

Az összes

szibériai és urali

volt hadifoglyokhoz!

Hirdetmény

Содержание

Содержание

A Vörös Hadseregbe állásra buzdító felhívás — Omszk, 1920. január. (Az Országos Hadtörténeli Múzeum gyűjteményéből)

támadásba lendülhetett, 1918 őszére a munkáshatalomnak már három frontba szervezett 12 hadsereg volt, 34 lövész- és egy lovashadosztállal. 1920 végén pedig a hadsereg összlétszáma meghaladta az 5 millió főt.

A nép és a hadsereg egysége jut kifejezésre abban is, hogy a reguláris erők harcának támogatására a nép a legkülönbözőbb formákat keresi és alkalmazza. Egyik ilyen legközevetlenebb forma a fegyveres segítségnyújtás, a partizánharc. A polgárháború idején amellet, hogy milliók léptek be a Vörös Hadseregbe, százezrek választották a partizánharcot is. A háború folyamán a felkelő csoportokból partizánegységek, magasabbegységek nőttek ki, amelyek aztán a Vörös Hadsereg reguláris egységei lettek. 1918 végén pl. partizán lovasokból alakult az 1. szocialista lovasezred amely az összevont lovashadosztály magvát alkotta. Partizánegységekből alakult az 1. és 2. ukrán—szovjet felkelő hadosztály. A Dnyeper vidéki partizánok alkották az 1. hadosztály magvát. Az altáji partizánokból egy hadsereget szerveztek, amelynek 16 ezrede volt 40 ezer fővel, s tüzérséggel, páncélgépkocsikkal, páncélvonattal rendelkeztek. A Kolcsak által megszállt területek — az Ural, Szibéria, Bajkálontúl, Távols-Kelet — partizánmozgalmainak kiterjedésére jellemző, hogy a fehér generális több mint 150

ezer fő bevetésével próbálta felszámolni ezt a mozgalmat — sikertelenül. Hiszen a Vörös Hadsereg keleti fronton indított támadása idején, az ún. amuri partizánhadműveletben, a partizánok 1500 km-es szakaszon bénították meg a fehérek közlekedési hálózatát, amivel nagy segítséget nyújtottak saját csapataiknak. Gyenyikin hadseregének hátában is több nagyobb partizánosztag tevékenykedett. Egyedül a Lozovaja—Szinyelnyikovo körzet törzse 40 partizánosztagot egyesített, mintegy 35 ezer fővel.

A partizánharcok szervezése és vezetése során a Vörös Hadsereg olyan kiváló katonai és politikai vezetői emelkedtek ki, mint Scorsz, Lazo, Csernyok, Bozsenko, hogy csak néhányat említsünk közülük.

A Vörös Hadsereg egy-egy hadműveletének tervezésénél messzemenően figyelembe vették az ott működő partizánokat, és a harci tevékenységet velük összhangban folytatták le.

Lenin nagyra értékelte a szovjet emberek ezen nagyszerű részvételét a szovjethatalom védelmében, utasítására külön szervezet hoztak létre a partizánmozgalom segítésére és továbbfejlesztésére.

A Vörös Hadsereg és a nép eltéphetetlen kapcsolatát dokumentálta az a tény is, hogy a hátorszáiban dolgozók a napi munka mellett rendszeresen készültek a fegyveres harcra, katonai kiképzésben vettek részt. Az ilyen haderőn kívüli kiképzésre a szovjethatalom első 5 éve alatt mintegy 11 millió fő jelentkezett. A dolgozó nép állandóan készen állt a Vörös Hadsereg személyi szükségletének biztosítására.

Nem lazult a hadsereg és a nép kapcsolata a polgárháború befejezése után sem. Sőt, azáltal, hogy a polgárháború után közel 4 millió ember tért vissza a polgári életbe és kapcsolódott be a békés építőmunkába, ez az összefonódás csak tovább erősödött.

Díszszemle a Vörös téren 1936. május 1-én

A polgárháború tapasztalatai arról győzték meg a szovjet népet, hogy az ellenforradalom, a nemzetközi imperializmus nem adta fel a szovjethatalom megsemmisítésének tervét. A szovjet párt nevelő munkája ezért arra is irányult, hogy a Vörös Hadsereg személyi és technikai erősítése, a nép és a hadsereg kapcsolatának mélyítése a továbbiakban is nélkülözhetetlen.

Csakis ennek megértése tette lehetővé, hogy a polgárháború sebeinek begyógyítása, a szocializmus építésének ezernyi gazdasági nehézsége közepette is, a szovjet nép vállalja a szeretett hadserege minél magasabb szintű ellátásával járó áldozatokat. Bizonyítja ezt az erőfeszítést az a tény, hogy amíg 1930—31-ben a szovjet hadiipar évente 1911 löveget gyártott, ez a szám 1938-ra már 12 687 darabra emelkedett. A gyártott puskák száma ez idő alatt 174 ezerről 1 174 ezerre nőtt, a géppuskáké pedig 40 982-ről 74 657-re. A repülőgépipar 1930—31-ben még csak 860 repülőgépet adott a hadseregnek, 1938-ban pedig már 5469-et. Hasonló mértékben emelkedett a harckocsigyártás is, amelynek mennyisége 740-ről 2271 db-ra nőtt.

A hatalmon lévő osztály, a munkásosztály ezekben az években nemcsak elveiben, de a gyakorlatban is birtokába vette saját fegyveres erejét. E vonatkozásban elegendő talán csak arra utalnunk, hogy amíg 1927-ben a munkások aránya a vöröskatonák között nem érte el a 19 százalékot, az arány a második öt éves terv végén már 45 százalék volt. Megnőtt a munkások aránya az alparancsnokok körében is, elérte az 50⁰/₀-ot.

Mindebből következett, hogy a néppel szoros kapcsolatban álló Vörös Hadsereg együtt élt az egész országgal. Aktívan részt vett a nevelő munkában és a politikai életben, ott voltak az állami és pártszervekben, a legalsótól a legmagasabb fórumokig. E területen is Lenin útmutatása volt az irányadó, aki már 1921-ben a „Vörös Hadseregről” szóló különleges körlevelében többek között ezeket írta: „Minden szovjetbe azonnal be kell választani valakit a vöröskatonák közül is. A kaszárnya és az üzem, a kaszárnya és a szovjet, a katonai sejt és az általános pártszervezet között elszakíthatatlan kapcsolatnak kell lennie.” A hadsereg tagjai a dolgozókkal együtt formálták a szovjet hatalom jövőjét.

1941. június 22. A fasiszta Németország hitszögő támadása következtében a szovjet nép békés alkotó munkája félbeszakadt. Megkezdődött a Nagy Honvédő Háború, a világ első szocialista hatalmát megsemmisíteni akaró és az egész emberiség szabadságát veszélyeztető erő ellen.

A második világháború addigi menete világosan bizonyította: azok a hadseregek, amelyek bár a német hódítókkal szemben igazságos ügyet védelmeztek, de amelyeknek vezetői — a burzsoá államok — nem igényelték népeik önzetlen, minden oldalú támogatását, hamarosan összeomlottak a csapások alatt.

A sok nem várt, és egyéb körülmények miatt a Vörös Hadsereg is rendkívül nehéz körülmények között vette fel a harcot a betolakodókkal, s ennek következtében az ellenség rövid idő alatt nem lebecsülendő eredményeket ért el.

Am hamarosan felhangzott a nép ajkán a dal: „Ébredj, hatalmas ország, kelj halálos harcra a fasiszta sötét erő, az átkozott horda ellen.” És a szó legszorosabb értelmében a nép felkelt! Ha a polgárháború éveiben a dolgozó nép még csak ízlelgette, hogy mit jelent az ipar államosítása, a föld átadása a parasztságnak és a béke megkötésére irányuló törekvés, most, a forradalom győzelme után közel negyedszázaddal, már minden vonatkozásban a gazda tudatával, azzal a tudattal fogadta az eseményeket, hogy az idegen hódítók az ő személyes tulajdonára törnek. Ez a tény hatalmas befolyással bírt a néptömegek részvételére a fegyveres harcban. A szovjet emberek megértették a párt és a

Önkéntesek jelentkezése a moszkvai Októberi Kerületi Katonai Parancsnokságon, 1941. június 22.

kormány szavát, amikor azt mondták: „... a fasiszta Németország által ránk kényszerített háborúban a szovjet állam léte forog kockán, hogy itt arról van szó, vajon szabadon élhetnek-e majd a Szovjetunió népei, vagy pedig rabszolgasorba döntenek őket.”

A háború első hónapjaiban a szovjet emberek milliói kérték felvételüket a Vörös Hadseregbe. Az általános mozgósításon kívül, amely létszámból 1941 végéig 242 sorhadosztályt szerveztek, megalakult 24 népfelkelő hadosztály is a dolgozók önkéntes jelentkezése alapján.

De ezekben a vészterhes napokban nem csak a Vörös Hadsereg személyi feltöltését kellett biztosítani, hanem többek között menteni kellett a nemzeti vagyont is, a gyárakat, üzemeket. Az 1941. júliusa és novembere közötti időben a munkások 1523 üzemet, köztük 1360 nagy, főleg hadianyaggyárat szereltek le és telepítettek át az Uralba és a keleti területek más részeire. 1941 második felében a szovjet vasutakon mintegy 1,5 millió kocsi szállította az áttelepülő üzemek berendezéseit.

A háború egyre több technikát, hadianyagot követelt. Ennek biztosítása az elvesztett területek és a leszerelt üzemek kiesése következtében csak hatalmas erőfeszítések, a közszükségleti termelés csökkentése útján volt lehetséges. A szovjet emberek ezt is megoldották. Míg pl. az ipar 1941 első felében kb. 792 ezer puskát és karabélyt, 1800 harckocsit, 15 ezer löveget és aknavetőt, 3950 harci repülőgépet gyártott, az év második felére, a háborús veszteségek ellenére, a termelés 1,5 millió puskára, 55 500 lövegre és aknavetőre, 4140 harckocsira és 8 ezer repülőgépre emelkedett.

Azt, hogy a nép valóban a saját ügyének érzi a háborút és a győzelem kivívása érdekében még a fent említett tényeknél is többre képes, a partizánharc hihetetlenül gyors kibontakozása és tömegmértűvé válása is bizonyította. Leningrádban pl. már 1941. szeptemberéig 227 partizánosztág alakult mintegy 9 ezer fővel, készen arra, hogy az ellenség mögöttes területein tevékenykedjenek. Augusztus elején Belorussziában már 12 ezer főt kitevő osztagok működtek, Ukrajnában pedig 150 szervező osztag tevékenykedett. A kommunista párt, amely e területen is élen járt a szervező és irányító munkában, a továbbiakban is megkülönböztetett figyelmet fordított a partizánharcra. E szervező munka eredményeként 1944 végére a partizánharcban részt vevők létszáma meghaladta a 250 ezer főt. Tevékenységük során az ellenségnek okozott veszteség előerőben — halott, sebesült, fogoly — elérte a másfél milliót. Az okozott anyagi veszteség számláján pedig 20 ezer vasúti kocsi, 65 ezer teherautó, 12 ezer vasúti és közúti híd felrobbantása szerepel. A német fasiszta hadvezetés a háború egész ideje alatt jelentékeny katonai erőt — mintegy 12—15 hadosztályt — volt kénytelen felhasználni abban a reményben, hogy ezt a mozgalmat felszámolja. Ám ez a mozgalom valójában a háború része volt, azé a háborúé, amelyet a nép együtt viselt a hadseregével, s ezért azt megsemmisíteni nem is lehetett.

A Vörös Hadsereg létrehozásáról szóló lenini dekrétum e fegyveres erő feladatai között azt is rögzíti, hogy a szovjet haza védelme mellett legyen kész segítséget nyújtani a burzsoá elnyomás felszámolásáért, nemzeti felszabadulásukért küzdő dolgozóknak. E feladat a világ első Munkás-Paraszt Vörös Hadseregére a szűkebben vett nemzeti érdekek védelme mellett nemzetközi, internacionalista feladatokat is rótt. És ez természetes is. Hiszen az az eszme, amelynek alapján a bolsevikok pártja győzelemre vitte a szocialista forradalmat és amelynek alapján megszervezte saját hadseregét, a nemzetközi proletárforradalom eszméje. Az internacionalista küldetés ebből az eszméből fakadt, s ez a forrása napjainkban is.

A polgárháborúban megalakult Vörös Hadsereg azonban nem csak elvben, hanem a legszigorúbb gyakorlatot figyelembe véve is nemzetközi volt. Ez mindenekelőtt a soknemzetiségű cári birodalomból következett. E nemzetiségeknek a szovjet munkáshatalom a lenini nemzetiségi politika alapján az első pillanattól kezdve biztosította az önrendelkezési jogot, azaz a szovjethatalom egyenrangú népeivé tette őket. A munkások hatalmát ezek a nemzetiségek is elismerték, küzdöttek érte. Csakis így adódhatott, hogy a Szovjet Köztársaság fegyveres erőihez ukrán, belorusz, litván, lett, észt és más nemzetiségekből alakult magasabbegységek, egységek is tartoztak.

A Vörös Hadsereg internacionalista jellege mutatkozott meg abban is, hogy helyt adott soraiban mindazon nemzetek fiainak, akik az első világháború folyamán kerültek Oroszországba, itt ismerkedtek meg a forradalmi eszmékkel, s a forradalom győzelme eredményeként létrejött munkáshatalmat nem csak az orosz munkások, hanem a nemzetközi munkásosztály hatalmának is tekintették. A 100 ezernyi magyar hadifoglyon kívül, akik a Vörös Hadsereg harcosai lettek, vállvetve küzdöttek orosz osztálytestvéreikkel lengyelek, szerbek, bolgárok, szlovákok, németek, finnek, kínaiak, koreaiak és sok más nép forradalmi erői. A szovjethatalomért fegyverrel a kézben harcoló internacionalista katonák összlétszáma kb. 300 ezer fő volt.

A Vörös Hadsereget, annak harcát a munkáshatalom védelmében, magukénak érezték a világ forradalmi erői. Az antant hadjáratai idején született jel-

szó „El a kezekkel Oroszországtól!” a dolgozók millióit mozgósította a szovjettekkel szimpatizáló tüntetésekre, sztrájkokra. Lenin nagyra értékelte a nemzetközi proletariátusnak ezt a támogatását, amikor így fogalmazott: „... éppen ez a támogatás, éppen a dolgozó tömegeknek — mind a munkás, mind a paraszti, földművelő tömegeknek — az egész világon, még a legellenségesebb országokban is megnyilvánuló rokonszenve —, éppen ez a támogatás és rokonszenv volt az utolsó, döntő forrása, oka annak, hogy az ellenünk intézett támadások egytől-egyig kudarcba fulladtak...”

Az internacionalizmus eszméjén nevelt Vörös Hadsereg híven teljesítette ez irányú kötelezettségét a két világháború között is. Az a tény, hogy állhatatosan készült a szovjethatalom védelmére, tökéletesítette szervezetét; fejlesztette technikáját, hogy továbbfejlesztette a szocialista tudományt — mindezzel nagy szolgálatot tett a világ forradalmi mozgalmának, hiszen óvta azt az országot az imperializmus támadásaival szemben, amely a világ haladó, forradalmi erőinek bázisa, példaképe volt. És ahányszor a burzsoázia megkísérelte próbára tenni a szovjet állam fegyveres erőinek felkészültségét — Mandzsúriában, a Hasszántónál, vagy a Halhin-Gol-nál —, minden esetben méltó választ kapott.

Internacionalista kötelezettséget teljesítettek a szovjet katonák, a szovjet emberek akkor is, amikor a megtámadott Spanyol Köztársaság segítségére siettek. A Szovjetunió a polgárháború éve alatt 648 repülőgépet, 347 harcokost, 1186 löveget, 20 486 géppuskát és 497 813 puskát szállított a köztársaság védőinek. Szovjet katonai tanácsadók dolgoztak a katonai törzsekben, s mintegy három-ezer szovjet önkéntes harcolt a frontokon. A más népek haladó, forradalmi erőivel együtt vívott harcok Hispánia földjén tovább erősítették a szovjet népet, a Vörös Hadsereg internacionalista jellegébe vetett bizalmat.

A Vörös Hadsereg internacionalista jellege s az abból fakadó küldetésének teljesítése a Nagy Honvédó Háború éveiben még kézzelfoghatóbban mutatkozott meg. Ezekben az ádáz harcokban ugyanis már nemcsak arról volt szó, hogy meg kellett védeni a szovjet hazát, a dolgozók hatalmát, hanem arról is, hogy segítséget kellett nyújtani mindazon népeknek, amelyek a fasizmus elnyomása alatt szenvedtek, s azoknak is amelyeket a leigázás továbbra is fenyegetett.

Ez a segítség erkölcsi, anyagi, szervezeti vonatkozásban is kifejezésre jutott. A Szovjetunió a fasizmus ellen közdő népeket teljes jogú szövetségesnek tekintette s ezért a harchoz minden segítséget megadott nekik. A szovjet partizánmozgalom sok ország partizánmozgalmának volt iskolája, hiszen a német fasizmus által megszállt országok fiai, akik önként jelentkeztek az elnyomók elleni harcra, itt szerezték meg e különleges harcmód alapismereteit, s lettek később otthon a mozgalom ismert vezetői. A szovjet emberek, akiket a német megszállók hazájukból elhurcoltak, kötelességüknek érezték, hogy a fogságból megszökve az adott ország ellenállási mozgalmába kapcsolódjanak be. Olaszországban mintegy kétezer, Belgiumban 500, Franciaországban közel 2500 szovjet állampolgár harcolt együtt az ottani ellenállókkal. A más országok ellenállási mozgalmának nyújtott anyagi-technikai és személyi segítség — Jugoszlávia, Csehszlovákia, Lengyelország, Magyarország stb. — nélkülözhetetlen volt a harc eredményes folytatásához.

Elévülhetetlen érdemeket szerzett a Szovjetunió abban is, hogy több országnak segített megerősíteni nemzeti becsületét azzal, hogy nagy anyagi áldozatokkal hozzájárult saját nemzeti hadseregük alapjainak megteremtéséhez, illetve a német fasisztákkal való szakítás után ezen országok hadseregeinek bevonásához a közös harcba.

Az ellenállási mozgalom szerves része volt a népek és államok harcának s ezért közvetlenül hatottak rá a második világháború hadszíntéri eseményei.

E vonatkozásban döntő jelentőségük volt a szovjet—német arcvonalon lezajlott küzdelmeknek, hiszen a fasiszmissal vívott harcnak ez volt a fő frontja. Történelmi tény, hogy a moszkvai csata kimenetele milyen pozitív irányban befolyásolta az ellenállási mozgalmat szerte Európában. „A megszállt országokban — írja Fuller angol történész — örökre fordult a bánat. Sikerült megállítani a kolosszust...” Szarapisz tábornok, a görög nemzeti felszabadító hadsereg egykori parancsnoka, így vélekedett: „A partizánmozgalom nem a megszállás elején bontakozott ki... A partizánmozgalom akkor kezdett kibontakozni, amikor 1941 telén megjelentek a győzelem első reményei, amikor a moszkvai és leningrádi német hadműveletek összeomlottak.” Történelmi tény az is, hogy a Vörös Hadsereg hadászati sikerei a Nagy Honvédó Háború egyes szakaszaiban újabb és újabb erőt adtak az ellenállási mozgalmaknak, amelyek egyre határozottabb erőt képviseltek az egyes országokon belül.

Az európai népek felszabadító harcához nyújtott segítséget azonban azok a hadműveletek, harcok példázzák legjobban, amelyek során a Vörös Hadsereg csapatai hatalmas ember- és anyagi áldozatok árán felszabadították a megszállt országok nagy részét.

Azok az emlékművek szerte Európában, amelyek a szovjet katonák dicső tetteit, a népek szabadságáért hozott hallatlanul nagy áldozatokat hirdetik és örökítik meg, a Vörös Hadsereg internacionalizmusának is maradandó emlékei.

Hazánk, Magyarország is ezen internacionalista küldetés teljesítése során szabadult fel a fasiszta Németország igája alól, nyerte vissza szabadságát és függetlenségét. De a harcok során a Vörös Hadsereg szétzúzta a magyar burzsoá-fasiszta államhatalmat, lehetőséget biztosítva ezzel dolgozó népünknek, hogy saját kezébe vegye sorsának irányítását. Nagy érdemei vannak a Vörös Hadseregnek abban is, hogy 1945 elején a fasiszmus elleni harcra megszerveződött az új magyar hadsereg, amely őszinte hittel készült arra, hogy felszabadult népünk akarátának megfelelően, részese legyen a népek szabadságáért folytatott harcnak.

A Vörös Hadsereg internacionalizmusa nyilvánult meg és erősödött a Vörös Hadsereg személyi összetételében. A Szovjetunió valamennyi népének fiai küzdöttek soraiban, védve a saját akaratukból létrehozott hatalmas szovjet államot. „A Szovjetunió Hősei közt képviselve van a Szovjetunió sok nemzete és népe, köztük 8160 orosz, 2069 ukrán, 309 belorusz, 161 tatár, 108 zsidó, 96 kazah, 90 grúz, 90 örmény, 61 mordvin, 44 csuvas, 43 azerbajdzsán, 39 baskir, 32 oszét, 18 mari, 18 turkmén, 15 litván, 14 tadzsik, 13 lett, 12 kirgiz, 9 észt, 9 karél, 8 kalmük, 7 kabardin, 6 adigei, 5 abház, 3 jakut stb.”

A Szovjetunió és hadserege internacionalista misszióját méltatva az SzKP története c. munka méltán fogalmazhatott a következőképpen: „Hősies harcával a szovjet nép nemcsak hazáját védte meg, hanem *Európa népeit is megmentette a fasiszta rabságtól; óriási segítséget nyújtott Kína és más ázsiai országok népeinek a japán imperializmus elleni harcukban; az egész világ népeit megóvta a fasiszta rabság fenyegető veszélyétől.* A Vörös Hadsereg becsülettel teljesítette felszabadító misszióját.”

Mindabban, amit a szovjet hadsereg fennállása alatt — a szervezeti és technikai fejlődés, a néppel való kapcsolat, a háborúk győzelmes megvívása, az internacionalista kapcsolatok fejlesztése terén — elért, a szovjet hadtudománynak kiemelkedő jelentősége van. A történelem eddigi hadseregeinek és háborúinak

a marxista—leninista elmélet alapján való elemzése, a törvényszerűségek megismerése, azok alkotó alkalmazása a proletariátus osztályérdekeinek megfelelően, volt a kiinduló pont, amelyre alapozódva viharos fejlődésnek indulhatott a szovjet hadtudomány, a szocialista katonai elmélet. Ezt az alapot gyarapította az a gyakorlat, amelyet a Vörös Hadsereg története folyamán szerzett.

A szovjet hadsereg, mint új típusú hadsereg — a nép hadserege —, nem vehette át mechanikusan a régi hadsereg, a burzsoázia által alkalmazott hadtudományt. Hadtudományra természetesen a proletariátus hadseregének is szüksége volt. Ám e tudománynak a burzsoázia által alkalmazottól merően eltérő feladata volt. „Hadtudományra azért van szüksége a proletariátusnak — írta Lenin —, hogy véget vessen a kizsákmányolásnak, a nyomornak és a háborúnak.” A polgárháború éveiben Lenin arra ösztönözte a katonai vezetőket, hogy a gyakorlat által felvetett új kérdéseket a marxista elméletnek a hadügyre való alkalmazásával oldják meg és általánosítsák.

A hadügy kérdéseinek a marxizmus elmélete alapján való megközelítése tette lehetővé, hogy az új államhatalom állami, politikai és katonai vezetői mentesek legyenek a sablonoktól, s az adott kérdésekre az adott időszak elemzése alapján adjanak választ, keressenek megoldást. Így válik érthetővé például, hogy Lenin — akinek a szovjet hadtudomány megalapozásában oroszánrésze volt — az önkéntes jelentkezés alapján létrehozott Vörös Hadsereg helyébe a kötelező katonai szolgálaton alapuló katonai szolgálatot tartotta szükségesnek bevezetni, mivel csak ez biztosíthatta a szovjethatalom védelméhez szükséges tömeghadserget. „Most a reguláris hadsereget kell első helyre állítani, egy katonai szakemberekkel rendelkező hadseregére kell áttérni” — mondotta 1919 tavaszán a párt VII. kongresszusán. A hadügy marxista vizsgálata alapján jutott a párt arra a helyes következtetésre is, hogy a harci sikerek további biztosítása érdekében fel kell hagyni a harc, hadművelet vezetésének és megvívásának úgynevezett partizán módszereivel, a vezetést szigorúan központosítani kell, s a katonai tevékenységet a politikai érdekeknek megfelelően kell tervezni és végrehajtani. Már a polgárháború éveiben találkozunk a szovjet hadművészet elveinek olyan alapjaival, amelyek a későbbiek folyamán mind meghatározóbbak lettek a Szovjet Fegyveres Erők építésében, hadművészeti, hadászati elveinek kialakításában.

A szovjet hadművészet heves csaták tüzeiben állta ki a próbát, s bizonyította fölényét az intervenciók és a belső ellenforradalom fegyveres erői hadművészetével szemben.

A két világháború között a szovjet hadtudomány sikeresen folytatta a marxizmus—leninizmus elmélete alapján az elmúlt háborúk — mindenekelőtt az első világháború és a polgárháború — vizsgálatát, s határozta meg a szovjet állam teendőit a hadügy területén. A kiemelkedő katonai vezetők — elsősorban Frunze, Tuhacsevszkij, Triandofilov — elméleti munkáikban átfogták szinte a hadügy egész területét. Elveik a gyakorlatban nyertek alkalmazást, s a Vörös Hadsereg szervezeteinek — hadrendjének — alakításában, technikai ellátásának fejlesztésében, kiképzésének gyakorlatában jelentek meg.

A burzsoá katonai teoretikusok, akiket a haditechnika — különösen az első világháború idején megjelent újítások, a repülőgép, a harckocsi stb. — gyors ütemű fejlődése elvakított, szélsőséges következtetéseket vontak le a szervezésre és a harcjelölésekre vonatkozóan. Ismeretes a kis létszámú, erősen gépesített hivatásos hadseregek elmélete (Seeckt, Fuller, De Gaulle), a Duhet által kidol-

gzott légháború-elmélet, a francia vezérkar „védelmi hadműveleti” elmélete, vagy a német fasizmus „villámháborús” elmélete.

A szovjet hadtudomány, bár szintén figyelembe vette az új technika várható hatását a katonai szervezetre és a harc megvívásának módjaira, éppen a dolgok marxista elemzése folytán mentes tudott maradni a szélsőségektől.

Frunze például hangsúlyozta, hogy a jövő háborúja hosszan tartó háború lesz s az „hihetetlenül súlyos lesz az országra nézve és a győzelem nagy áldozatokba fog kerülni”. Ezért azt követelte, hogy a hadsereget ilyen háborúra kell felkészíteni, s azt is szorgalmazta, a legszorosabbra kell fűzni a hadsereg és a nép kapcsolatát, mert a hátországnak fel kell készülnie a front ellátására és saját magának a védelmére is. A gazdasági vezetőket pedig arra figyelmeztette, hogy amikor elkezdenek valamilyen új beruházást, tegyék fel a kérdést: Hogyan lehet ezt felhasználni a háborúban? A szovjet hadtudomány tehát hosszan tartó háborúval számolt.

Nagy figyelmet fordítottak a háború kezdeti időszakának tanulmányozására. Tuhacsevszkij írta, hogy „a háború első szakaszát még békében kell előre látni, még békében helyesen értékelni és főképpen felkészülni arra”. Az első időszakot döntőnek tartották, nem csupán felkészülésnek a következő időszakra.

Kellő súllyal értékelték a hadászati támadást és a védelmet, s helyesen határozták meg ebben a haderőnemek és fegyvernemek szerepét. Ebből az következett, hogy optimális mennyiségben szervezték a haderő- és fegyvernemeket. Talán elegendő utalnunk arra, hogy 1928-hoz viszonyítva 1935-re a szárazföldi haderőnem a fegyveres erőkön belül 92,6⁰/₀-ról 79,3⁰/₀-ra csökkent, a légierő viszont 2⁰/₀-ról 9,6⁰/₀-ra nőtt. Ugyancsak emelkedett a haditengerészet részaránya, 5,4⁰/₀-ról 8,9⁰/₀-ra. A légvédelem, mint egy új haderőnem alapja, a 0⁰/₀-ról 2,2⁰/₀-ra nőtt. Ezek az arányok a Nagy Honvédő Háború kezdetéig még tovább javultak.

A szovjet hadtudomány azt vallotta, hogy a győzelem kivívása csakis valamennyi haderő- és fegyvernem együttes erőfeszítése révén érhető el. Ezek az elvek a Vörös Hadsereg 1930-as gyakorlatain nyertek igazolást. Egy ilyen gyakorlat láttán Loiseau tábornok, a francia hadsereg vezérkari főnökének helyettese, így jelentett a Vörös Hadseregről: „Egy olyan hatalmas, komoly hadsereget láttam, amely technikailag és erkölcsileg rendkívül magas színvonalon áll. Erkölcsi színvonala és fizikai állapota elragadtatásra méltó. Feltételezem, hogy harcokcsijait tekintve a Szovjetunió hadserege jogosan számíthat az első helyre. A Kijev alatt látott nagy ejtőernyős deszant egységet olyan tényezőnek vélem, amelyhez fogható nincs a világon. Természetesen a legjellemzőbb a hadsereg és a nép közötti szoros és igazi kapcsolat, az a szeretet, amelyet a nép érez a vöröskatonák és parancsnokok iránt. Megmondom őszintén, ilyen erőteljes, lelkesítő, egyszerű látványban egész eddigi életemben nem volt részem.” Wavell angol tábornok ugyanerről a gyakorlatról többek között így jelentett kormányának: „Ha nem saját szememmel látom, soha nem hittem volna, hogy általában lehetséges hasonló hadművelet.” E megjegyzések a szovjet hadtudomány gyakorlatban történő megvalósulásának valódi képét adták.

A kapitalista világ legerősebb és legtapasztaltabb hadseregével, a német fasiszta hadsereggel vívott háború a szovjet hadművészet szigorú vizsgálója volt. A Nagy Honvédő Háború megmutatta, hogy azok az elvek, amelyeket a szovjet katonai szakemberek a fegyveres harc jellegéről, módjairól alkottak a háború előtt, alapjában véve helyesek voltak. Megbirkózott a szovjet hadtudomány az újabb jelenségek felismerésével, azok tapasztalatainak általánosításával és gya-

korlati alkalmazásával. Sikeresen megoldotta például a hadászati védelem megszervezésének bonyolult feladatát, s az új jelenségként felmerülő hadászati támadó hadműveletek megvívását frontcsoportok és a haderőnemek szoros együttműködésével. Új elemekkel gazdagította a megerősített védelem áttörésének, a siker mélységében való továbbfejlesztésének, nagyerejű ellenséges csapatok bekerítésének és megsemmisítésének módszereit stb. Egyszóval a szovjet hadtudomány nemcsak arra volt képes, hogy a már korábban kidolgozott elveket alkalmazni tudja a gyakorlatban, hanem az új azonnali felismerésére és alkalmazására is.

E dinamikus fejlődési képesség jellemzi a szovjet hadtudományt napjainkban is. Ez a tudományos technikai forradalom időszakában, a tömegpusztító fegyverek elterjedésének viszonyai között feltétlenül szükséges követelmény is. A történelem jogosít fel annak feltételezésére, hogy a szovjet hadtudomány ma, ugyanúgy, mint az elmúlt évtizedekben, képes megoldani a kor által felvetett elméleti és gyakorlati kérdéseket, s ezzel hozzájárul ahhoz, hogy a Szovjet Fegyveres Erők még jobban felkészüljenek a szocialista hazá, a szocialista világszisztem védelmével kapcsolatos feladatokra.

Azok a jellemvonások, amelyek meghatározták a szovjet hadsereg fejlődését és biztosították a Szovjetunió ellenségei fölött a győzelmet, érvényesülnek napjainkban is, sőt tovább erősödtek. A Nagy Októberi Szocialista Forradalom hozott létre a történelem folyamán először olyan fegyveres erőt, amely nem csak egy országban védelmezi a forradalom vívmányait, hanem a világ dolgozóinak érdekeit is óvja.

Joggal állapíthatta meg a Központi Bizottság beszámolója az SZKP XXV. kongresszusán: „Hadseregünk olyan szellemben nevelődött, hogy mélységesen hű a szocialista hazához, a béke és az internacionalizmus eszméihez, a népek barátságának eszméihez.”

A második világháború befejezése után a Szovjetunió visszatért ahhoz a politikához, amely a szocializmus lényege: a békés alkotó munkához, és a béke védelméhez. E kettős, egymástól elválaszthatatlan feladatban kapott részt a szovjet hadsereg is.

A háború okozta sebek begyógyítása, a szocialista építés továbbfejlesztése a Szovjetunió népeitől hatalmas erőfeszítést követelt. Minél több munkáskézre volt szükség. Ez a feladat megkövetelte, hogy a háború végére 11 millió 365 ezer főre nőtt hadsereget — a biztonság fenntartását figyelembe véve — leszereljék. Ez 1948-ig fokozatosan történt meg és mintegy 8,5 millió ember tért vissza a polgári életbe. A szovjet ipar, mezőgazdaság, a kulturális és politikai szervek sok tízezer, a háború folyamán kinevelődött kiváló szervezőt és szakembert kaptak. A gazdasági fellendülés hatalmas lendületet vett.

Ám az imperializmus nem tagadta meg önmagát. Rohamcsapata, a fasiszta Németország ugyan vereséget szenvedett, de a háború utáni első évek nemzetközi eseményei már mutatták, hogy eredeti tervéről, a szocializmus megsemmisítéséről, de különösen eszméi továbbterjedésének megakadályozásáról, nem mondott le. Az Egyesült Államokban kidolgozott ún. „feltartóztatás” doktrínája ezt a célt szolgálta. Ezt az első időszakban a gazdasági és a politikai nyomás felhasználásával kívánták elérni.

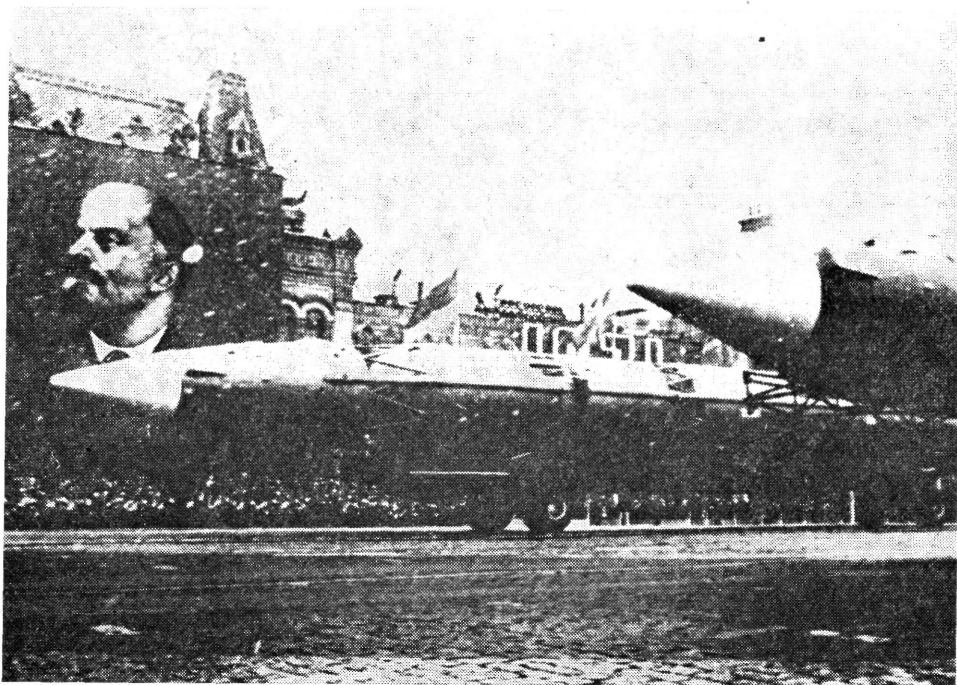
Amikor azonban kiderült, hogy a Szovjetunió által felszabadított közép-európai népek nem hajlandók tovább a kapitalista úton járni és a szocializmust választották, áttértek a katonai eszközökkel való fenyegetésre. Késznek mutatkoz-

tak a fegyveres erő alkalmazására. „A feltartóztatás stratégiája, amely eddig a politikai és a gazdasági természetű műveletek keveréke volt, míg a katonai potenciál tartalékot képezett, most egyre inkább diplomáciai és gazdasági eszközökkel támogatott katonai műveletek jellegét öltötte”. „... úgy tervezték, hogy légi támaszpontokkal veszik körül a Szovjetuniót...”

Ez a törekvés realizálódott a NATO létrehozásában 1949 elején. E támaszpontrendszer fő politikai célja az volt, hogy — az atommonopóliumra támaszkodva — harapófogóba vegyék a Szovjetuniót és a szocializmus útjára lépő kelet- és délkelet-európai országokat és így nyomást gyakoroljanak rájuk politikájuk megváltoztatása érdekében.

Nyilvánvaló, hogy ilyen körülmények között a Szovjetunió kénytelen volt hadseregének további csökkentését befejezni, sőt minden erejét meg kellett feszíteni, hogy megtörje az USA atommonopóliumát, újabb, korszerűbb fegyverzetet biztosítson a véderő számára. Ez a feladat az újjáépítés nehéz, áldozatokkal járó munkájára további terheket rótt. A szovjet embereknek nagyon sok mindenről le kellett mondani. Vállalták, mert tudták, hogy a veszély most már nemcsak a világ első szocialista államát fenyegeti, hanem a szocializmus még ugyan gyenge, de egyre erősödő hajtásait is, Európában és Ázsiában egyaránt.

Heroikus erőfeszítéssel a Szovjetunió 1949-re megtörte az USA atommonopóliumát, majd 1953-ban felrobbantotta a hidrogénbombát is. Eközben új, korszerű, ún. hagyományos fegyvereket juttatott a hadseregnek. Viharos gyorsasággal fejlődött mindenekelőtt a légierő, mint a magfegyver hordozója, de már a negyvenes évek végén megjelentek a ballisztikus rakéták első példányai is.

Közepes hatósugarú ballisztikus rakéták a Nagy Októberi Szocialista Forradalom 54. évfordulóján tartott díszszemlén, Moszkvában

Nyilván meg volt minden oka J. F. Dullesnek, hogy keserű szájjal vesse papírra a következő sorokat: „A Szovjetunió azáltal, hogy véget vetett monopolhelyzetünknek, gyökeresen a maga javára változtatta meg a stratégiai helyzetet. Az Egyesült Államoknak azt a képességét, hogy atombombákat tud dobni Oroszországra, most jelentős mértékben semlegesíti Oroszországnak az a képessége, hogy atombombákat tud dobni az Egyesült Államokra és Nyugat-Európára.”

A „feltartóztatás” doktrínája csődbe jutott. S hányféle doktrína — a hangzatos „felszabadítás”, „tömeges megtorlás”, „rugalmas reagálás” stb. — zúzódott szét a szovjet hadsereg erején az elmúlt három évtized alatt!

Az ötvenes évek elejére a szocializmus világrendszeré vált, megerősödött, s napjainkban a világ sorsának alakulására döntő befolyással bír. Gyakorlatilag megszűnt a gyarmati rendszer. A nemzetközi munkásmozgalom hatalmas erejű kibontakozásának vagyunk tanúi.

Az imperializmus minden kísérlete, hogy ezt a folyamatot megállítsa, a fejlődést visszafordítsa, kudarcot vallott. Korea, Kuba, Vietnam, a Közel-Kelet eseményei bizonyítják ezt. Nem hozott eredményt a katonai puccsok és a politikai gyilkosságok sora sem. Nem is hozhatott, hiszen a haladó erők, a világ sorsát jó irányba terelni kívánók békés tömege mögött ott van a szocializmus katonai ereje, amely objektív fegyver a háború megakadályozásában, az ellenforradalom fegyveres exportjának lehetetlenné tételében, a béke védelmében.

A történelem úgy hozta, hogy a Szovjetunió, mint a leghatalmasabb szocialista ország viseli annak az erőfeszítésnek a nagyobb terhét, amely az imperializmus tervei valóra váltását megakadályozza.

A szocialista világrendszer védelme, a világbéke fenntartása iránt érzett felelősségből kiindulva a Szovjetunió mindent elkövet, hogy saját fegyveres erőinek magas fokú harckészültségben tartása mellett a lehető legnagyobb segítséget nyújtsa a Varsói Szerződés keretében a baráti hadseregek fejlesztéséhez, támogassa mindazon népek harcát, amelyek szabadságukért, függetlenségükért, nemzeti létükért küzdenek az imperializmus ellen.

Történelmi tény, hogy a második világháború után kialakult szocialista országok saját fegyveres erőik kiépítését csak hihetetlen áldozatokkal tudták volna megoldani a Szovjetunió, a szovjet hadsereg közvetlen segítsége nélkül. A Szovjetunió által biztosított hadfelszerelés, a tanácsadók önzetlen baráti segítsége a szervező munkában, a katonai káderek kiképzéséhez való hozzájárulás, a hadügy területén szerzett tapasztalatok maradéktalan átadása, felmérhetetlen anyagi és szellemi erőfeszítésektől mentette meg a fejlődés gondjaival küzdő fiatal szocialista államokat.

Ez a gyümölcsöző együttműködés fejlődik tovább a Varsói Szerződés keretében. E szerződés hadseregeit alapvetően a szovjet ipar látja el a legkorszerűbb fegyverzetrel és haditechnikai eszközökkel. A katonai törzsön keresztül — amelyben minden résztvevő állam képviselője jelen van — a szocialista hadtudomány legújabb eredményei válnak közkinccsé. Ezen elveknek a gyakorlatban való próbáját szolgálták az olyan közös gyakorlatok mint a „Fegyverbarátság”, „Pajzs”, „Opál” vagy a „Szövetség '77”. Ezek a tények mutatják, hogy a Varsói Szerződés tagországainak hadseregei egységes ideológia alapján, egységes célok érdekében tevékenykednek, fejlesztik harci technikájukat, elméleti felkészültségüket.

A baráti segítségről szólva Czinege Lajos honvédelmi miniszter az ez évben tett szovjetunióbeli látogatása során hangsúlyozta: „Semmi mással nem pótol-

„Vltava” hadgyakorlat. Magyar, német, csehszlovák és szovjet katonák barátkozása

Fegyverbarátság — Varsói Szerződés

ható, felbecsülhetetlen az a segítség, amelyet a testvéri Szovjetuniótól, igaz fegyverbarátunktól, a szovjet hadseregtől kaptunk és kapunk néphadseregünk folyamatos technikai fejlesztésében, katonai kádereink képzésében.”

De nincs a világnak egyetlen pontja sem, ahol a szabadságukért, az osztály-
elnyomás alóli felszabadulásukért, a gyarmati iga lerázásáért küzdő népek nél-
külöznék a Szovjetunió, a szovjet hadsereg önzetlen, baráti segítségét. A szo-
cialista Korea hősi harcához, a szocialista Kuba fennmaradásához, a vietnami
nép hősi küzdelméhez nyújtott támogatás mellett Ázsia, Afrika népei minden-
kor számíthatnak nemcsak az erkölcsi, de az anyagi-technikai segítségre is.
Mindez a gyakorlatban történő megvalósulása annak az internacionalista tevé-
kenységnek, amelyet Lenin a szovjet fegyveres erők számára, létrehozásuk pillá-
natában meghatározott.

A Vörös Hadsereg létrehozásakor a lenini dekrétumban számára megszabott
alapvető feladatokat, a szocialista forradalom vívmányainak védelmét, a világ
haladó, forradalmi erőinek minden oldalú támogatását a szovjet hadsereg nap-
jainkban is becsülettel teljesíti. „Senki sem kételkedhet abban — hangoztatta
L. I. Brezsnyev az SZKP XXV. kongresszusa elé terjesztett Központi Bizottsági
beszámolójában —, hogy pártunk mindent megtesz azért, hogy a Szovjetunió
dicső fegyveres erői a jövőben is rendelkezzenek minden szükséges eszközzel
felelősségteljes feladatuk ellátásához, s őrzői legyenek a szovjet nép békés mun-
kájának, támaszai a világbékének.”

Ezt bizonyította a Szovjetunió hat évtizede, ezt szolgálták a Szovjet Fegyve-
res Erők fennállásuk egész ideje alatt.